

Denken als tegenwicht

Petra Bolhuis & Theo Meereboer

College 4

Leesstof blz. 103-136 (tot §12) denken, willen, oordelen.

www.maieutiek.nl

Denken, willen en oordelen

- Drie onherleidbare onderdelen van het leven van de geest. (the life of the mind)
- Denken komt voort uit de behoefte van de rede.
- Willen is de enige oorzaak van het wilsbesluit.
- Oordelen is een heel speciaal vermogen omdat er geen regels voor zijn.

www.maieutiek.nl

Kritiek

- Te grote scheiding van deze concepten met de rest van de zintuigelijke indrukken.
- Ondertussen wordt er dan toch weer een scheiding lichaam-geest meegedacht.
- En dat terwijl Arendt zelf zegt dat het denken de vormgever is van de expressie van de innerlijke roerselen, waardoor wij ons als persoonlijkheid aan elkaar kunnen tonen.

www.maieutiek.nl

Ongeconditioneerd denken?

- "Zeker, de objecten van mijn denken, willen of oordelen - de thema's van de geest - zijn in de wereld gegeven of ontstaan uit mijn leven in deze wereld, maar de mentale activiteiten zelf worden door deze objecten noch genoodzaakt noch geconditioneerd."
- Wat niet zover gaat dat het denken je vrij maakt van je lichaam (v.b. blz. 110 over Phalaris)

www.maieutiek.nl

Overstijgen van de condities

- Alleen het denken kan de onmiddellijke verschijnselen wegdrücken en andere, verder afgelegen zaken deel laten uitmaken van haar activiteit.
- Het denken heeft ook geen directe invloed op ons handelen.
- Arendt ziet het denken juist als afwezigheid van handelen.

www.maieutiek.nl

Ik ben daar niet alleen

- Die plaats van terugtrekking krijgt ten onrechte de waardering van een verschijnsel, (ziel) die door haar stabiliteit de andere verschijnselen teniet kan doen.
- De mens bestaat fundamenteel alleen als hij verschijnt.
- Denken is verschijnen aan mijzelf (reflexiviteit)
- De organen voor introspectie zijn alleen waarneembaar als ik denk, wil of oordeel.

www.maieutiek.nl

Terugtrekken

- Het afwezige wordt aanwezig gesteld;
- 'Niet meer' of 'nog niet'
- Willen = begeerte getransformeerd tot intentie
- Oordelen = partijdigheid en belang getransformeerd naar '*erweitertes denken*'.

www.maieutiek.nl

Relatie met gezond verstand

- Begrippen, ideeën, categorieën komen voort uit gezond verstand.
- Ook de zgn. metafysische vragen komen voort uit ons gezonde verstand, dat probeert om gebeurtenissen samen te ballen in een verhaal of een vers, om er betekenis aan te kunnen verlenen.
- Elk denken onderbreekt echter ook het normale doen, met een stop-en-denk. Het kan zelfs verlamdend werken.(114)

www.maieutiek.nl

Denken als interne oorlog

- Het gezonde verstand verwijt de denker;
 - Je doet niks
 - Je bent onhandig (Thracische meid)
- Denker verdedigt zich met het denken hoger achten dan het lage leven;
 - Plato's grot
- Arendt noemt dit ;Achtervolgingswaan van de filosoof (118) en zegt het gaat om een strijd ín de filosofen zelf.

www.maieutiek.nl

Vijandigheid jegens politiek en lijf

- Terwijl je denkt heb je geen ervaring van je lichaam.
- Denken is buiten de orde zegt Arendt (121)
- Denken verschijnt in de werkelijkheid als onhandig en verstrooid, maar de werkelijkheid verschijnt in het denken als onderbreking en als lastig.
- Denken vernietigt tijd en ruimte.

www.maieutiek.nl

Samenhang is van het denken niet van het zijn

- Elk denken is na-denken
- Zintuigelijke ervaring → ont-zinnelijking → verbeelding → denken
- Denken ontspringt aan de ervaring.
- Er is geen samenhang tot het aaneenrijgen van de ervaringen in de verbeelding.(blz124)

www.maieutiek.nl

Denken weet van geen ophouden

- Denken biedt geen blijvende samenhang.
- Denken kan niet rusten in zijn eigen resultaten.
- Denken bestaat alleen als verschijnsel zo lang het werkzaam is.
- Schandaal van de rede; "d.i. het feit dat onze geest niet in staat is om over bepaalde onderwerpen en vragen zekere en verifieerbare kennis te verwerven, maar het tegelijk niet kan laten om erover te denken."

www.maieutiek.nl

Oplossing van Hegel

- ▣ Elke verschijnsel is contingent en om die toevalligheid te elimineren moeten we het denken als het hoogste en zekerste nemen.
- ▣ Het is de onderdompeling in het zuivere denken, los van wisselingen van de verschijnselen.
- ▣ Ook hier weer net als bij Descartes; de winst van de zekerheid levert verlies van de wereld op.

www.maieutiek.nl

Griekse remedie; scholê

- ▣ "een weloverwogen, actief niet-deelnemen aan de dagelijkse bedrijvigheid van het leven."
- ▣ Toeschouwer; niet deelnemen aan activiteit,
- ▣ Daardoor in staat tot begrijpen van de activiteit.
- ▣ Daardoor in staat tot oordelen over de activiteit.

www.maieutiek.nl

Denken en oordelen

- ▣ Beiden nemen afstand van de directe verschijnselen. De filosoof neemt afstand van de verschijnselen én de mensen om na te kunnen denken.
- ▣ De toeschouwer die oordeelt neemt afstand van, maar verlaat de mensen en (andere)verschijnselen niet. De afstand is juist nodig om een breder perspectief te krijgen op de verschijnselen (erweiterte Denkungsart)

www.maieutiek.nl

Gaat het stuk vervelen?

- ▣ Bij Hegel wordt de filosoof de enkeling die het geheel overziet. (Hegel zelf)
- ▣ Kant stelt dat de mensen samen waarnemen en daarmee zicht krijgen op wat er achter de bewegingen van het hier en nu schuilgaat.
- ▣ Arendt voegt toe dat de groep toeschouwers verandert en daardoor het denken steeds weer nieuwe visies zal ontwikkelen op de betekenis van het gebeuren (na-denken)
- ▣ Hetzelfde stuk is dus nooit echt hetzelfde stuk, er zijn andere toeschouwers.(zelfs t.a.v. historische verschijnselen)

www.maieutiek.nl